

דין לכם בטלית ובלולב

א. רמ"א | שו"ע או"ח סימן תרמט

ומותר ליטול לולב של חברו בלא דעת חברו, בשאר ימים, דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממונו, והוי כשאל (תה"ד סי' ק' ופסקיו סי' קנ"ט).

ב. שו"ע או"ח | סימן יד

[סעיף ד] מותר ליטול טלית חברו ולברך עליה, ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת.

מגן אברהם

ח (פמ"ג) (מחה"ש) ולברך. וצ"ע בשלמא ליטלו שרי דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממונו אבל למה יברך עליו בשלמא כששאלו מדע' ה"ל כאלו נתנו לו במתנה ע"מ להחזיר וכמ"ש הרא"ש וה"ה בלולב אם השאלו לצאת בו יוצא וכמ"ש בא"ע סי' כ"ח סי"ט ובח"מ סי' קצ"ה סס"ד אבל ליקח בלא דעתו אסור, כמ"ש שם וכ"כ לקמן סי' תרמ"ט ס"ה בהג"ה וא"כ למה שרי כאן וצ"ל כמ"ש"ל דאע"ג דפטור מציצת רשאי לברך כמו הנשים:

ג. רמ"א | מסכת קידושין פרק א

אמנם נראה לי אם יאמר לו השאילני טבעת כדי לקדש בו את האשה והיא מקודשת דכיון שהשאל לו אדעתא לקדש בו את האשה אנו סהדי דגמר בלבו ליתנו לו באותו לשון שיועיל לענין קידושין שתהא האשה מקודשת בו כי אדעתא דהכי מסר לידו הטבעת ואם לא יועיל בלשון שאלה יהיה בלשון מתנה לכל הפחות תהיה מתנה על מנת להחזיר והיא מקודשת ויקנהו מן האשה ויחזירנה לו או יחזיר לו דמיו וחזרת דמים היא חזרה אפילו לרבנן דפליגי ארשב"ג באיצטלית (גיטין דף עד א) דדוקא התם דלצעורה קא מיכוון והא לא ציערה. ובכה"ג מפליגי גמרא בפרק מי שאחזו (שם ב) אבל הכא משום הרויח והא קא רווח. וגבי שור בפרק יש נוחלין (דף קלז ב) יראה אם אמר שור זה נתון במתנה על מנת שתחזירנה לי והקדישו והחזיר לו דמיו הרי זה קדוש. אף על גב דקאמר [על מנת שתחזיר לי] דכיון שהחזיר לו דמים ויכול לקנות בהם שור אחר כיוצא בזה קרינן ביה שפיר מידי דחזי ליה והיינו טעמא נמי הכא דמפלגין בין גזל דאחרים לגזל דידה דבגזל דאחרים אינה מקודשת כלל ובגזל דידה אי שדיך או אמרה אין מקודשת ואמאי והלא אין הממון שלו ולא יהיב לה ולא מידי אלא ודאי היינו טעמא דכיון דנתרצית להתקדש בממון זה אנו סהדי שמחלה לו הממון שגזל ממנה ויהיה שלו כדי שתוכל להתקדש [בממון זה] כיון שאי אפשר לה להתקדש בענין אחר אמדינן הכי דעתה והוי כאילו אמרה כן בפירוש וכן בנדון זה המשאל טבעת לאוהבו לקדש בו את האשה אנו סהדי שדעתו ליתנו לו בכל יפוי לשון וכח שיועיל ויהיה לו בו כח זכות לקדש בו את האשה אדעתא דהכי מסרו לידו ואם לא יועיל לשון שאלה יתפס בו לשון אחר שיועיל לענין קידושין דכולי עלמא לאו דינא גמירי והוי סבורין

שיועיל לשון שאלה ולעולם אמדינן דעתיא דכיון דמסרו לידו לקדש בו את האשה שדעתו שאם לא יועיל לשון שאלה שיתנהו לו בלשון אחר המועיל קידושין ולכל הפחות היא מתנה על מנת להחזיר כדפרישית לעיל ואפילו במתנה גמורה היה לנו לומר שבדעתו ליתנה לו אם לא יועילו הקידושין בע"א כדחזינן בגזל דידה אף על פי שלא אמרה כלום אמדינן דעתה שנתנה לו הממון שלה כדי שתתקדש בו

ד. רא"ש | מסכת חולין פרק ח

אבל השואל טלית מצוייצת. אדעתא דהכי השאילה לו שיברך עליה. ואם אי אפשר לו לברך א"כ תהיה שלו הוי כאילו נתנה לו במתנה ע"מ להחזיר מידי דהוה אשואל חלוק ומת לו מת אין רשאי לקרוע (מו"ק דף כז ב) ואם הודיעו שהוא הולך לבקר את החולה קורע ומשלם לו פחת הקריעה ואף על פי שלא הרשהו לקרוע. כיון דידע שהלך לבקר את החולה הוי כאילו הרשהו. ונהגו להתעטף בטליתו של חברו אפילו בלא ידיעה ומברך וסמכו על זה דניחא ליה לאינש דליעביד מצוה בממוניה. ואם מצאה מקופלת יחזור ויקפלנה כבראשונה. דאי לאו הכי לא ניחא ליה:

ה. קצות החושן | סימן רמא

ועיין בהגהת מיימוני הלכות לולב (פ"ח אות ר') וז"ל, בספר המצוות (סמ"ג עשין מ"ד קכא, ע"ד) כתב שצריך לזהר בארבעה דברים שהתנאי מתקיים בהם כמבואר בהלכות אישות (פ"ו ה"ב), וצריך שיאמר על מנת שתחזיר לי הרי הוא לך במתנה ואם לאו לא יהא שלך ע"כ, ולא הבינותי דאדרבה אם לא יקיים תנאו בכל אלה כל שכן שהמתנה טובה והתנאי בטל [ו]אפילו אם לא יחזיר לו יצא כדמוכח בגיטין פרק המגרש ובפרק הפועלים (ב"מ צד, א) עכ"ל. וגם בב"י באו"ח סימן (תרל"ז) [תרג"ח] (שנו, ע"ב) כתב קושיא זו על ספר המצוות בשם (הרמ"ה) [הרמ"ך] והניח בצ"ע. ולפי מ"ש דהיכא דלא היה תנאי כדיני תנאי בני גזל ובני ראובן דהמעשה לא נתבטל בביטול התנאי דבזה כיון דהמעשה קיים מחויב הוא בקיום התנאי, וא"כ כשהתנה על מנת להחזיר ולא דקדק בתנאי בני גזל ובני ראובן, א"כ לפי מה דמפרשי הרא"ש והריטב"א דמתנה על מנת להחזיר היינו שיחזיר ויקנהו לו, א"כ מחוייב הוא ליתן לו האתרוג, וכיון דגבי אתרוג לא מהני חזרת דמים

ו. בכורות נא ע"ב

לפיכך אם רצה הכהן ליתן לו במתנה רשאי. תנינא להא, דת"ר: נתנו לעשרה כהנים בבת אחת - יצא, בזה אחר זה - יצא, נטלו והחזירו לו - יצא, וכך היה מנהגו של רבי טרפון שהיה נוטל ומחזיר, וכששמעו חכמים בדבר אמרו: קיים זה הלכה זו. הלכה זו ותו לא? אלא: קיים זה אף הלכה זו. רבי חנינא הוה רגיל ושקיל ומהדר, חזייה לההוא גברא דהוה קא אזיל ואתי קמיה, אמר ליה: לא גמרת ויהיבת מידעם, ביש, היילךך אין בנו פדוי.

תוספות

בענין שאין לחוש שחברו מקפיד על זה כגון להוציא מביתו או שיודע שחבירו מקפיד, דאז אפילו בשאר ימים אסור, דשואל שלא מדעת הוי גזלן (תרמ"ט):

הלכך אין בנו פדוי - תימה מ"ש ממתנה על מנת להחזיר דאמרין בפ"ק דקדושין (דף ו'): דבנו פדוי דמסיק בכולהו קני וי"ל דהכא רבי חנינא לא היה רוצה לזכות אלא במתנה גמורה דאסרינן התם לעשות מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות כדנפקא לן לעיל בפ' עד כמה (דף כו'): משום שנאמר שחתם (את) ברית הלוי ואף על פי שאותו סתם נתן לו כפירש על מנת שיחזירו לו [כיון] דאיכא היכרא למילתא ואין זה דברים שבלב כמו זבין ולא איצטריכא ליה לזוזי בפ' אלמנה (בכתובות דף צז). ומיהו קצת תימה דכיון שהיו ר' טרפון ור' חנינא מחזירין כל שעה נמצאו משחיתים ברית הלוי שיפסידו שאר כהנים שלא יתנו אלא להם מפני שהם רגילים להחזיר וי"ל שאין הנותן יודע בשעה שנותן אם יחזירו לו ולא קרינא ביה שחתם ברית הלוי דמה לנו במה שיחזיר לו אח"כ וגם שמא לא היו מחזירין אלא לעניים ולא לאותם שהיו דומים להם לעשירים.

ז. שו"ע או"ח | סימן תרנח

[סעיף ג] אין אדם יוצא ידי חובתו ביום ראשון. בלולב של חבירו שהשאלו, דבעינן לכם (ויקרא כג, מ), משלכם, ואפילו אמר לו: יהא שלך עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחלה, לא יצא, דהוי כמו שאול; ואם נתנו לו במתנה, מותר.

מגן אברהם

צ"ע דבא"ע סי' כ"ח סי"ט כתב דהשואל חפץ מחבירו והודיעו שרוצ' לקדש בו אשה מקודשת דמסתמא אדעתא דהכי נתנו לו שיהא במתנ' ע"מ להחזיר וכ"כ לעיל סי' י"ד וא"כ ה"נ נימא הכי וי"ל דהתם מיירי באינו יודע מ"ה לא הוי גזל דאנן סהדי דאלו ידע הוי מקנ' לו במתנה אבל הכא בעי' לכם שלכם ובאמת היודע שאסור לקדש בשאלוהו לא מהני לשון שאלה עד שיאמר ל' מתנה וכ"מ בהדיא ברא"ש פ"ק דקידושין אבל בפ"י משמע ברא"ש דאף כשידע יצא וה"ה באתרוג אם השאלו לצאת בו ה"ל כאלו נתנו לו במתנ' ע"ש וכמ"ש לעיל סי' י"ד ס"ג וביש"ש בחולין פ"ח סי' נ"ג משמע דבאתרוג מהני טפי מתנה ע"מ להחזיר מבציצית ודבריו צ"ע:

ה. חיי אדם | חלק ב-ג כלל קנב

[סעיף ד] כבר כתבנו מדכתיב לכם, קבלו חז"ל דביום ראשון בעינן לכם ממש ולא שאול. ולכן אסור ליטול לולבו של חבירו ביום ראשון שלא מדעתו (אף על גב דגבי ציצית נמי כתיב לך וקיימא לן דשואל פטור ואפילו הכי מותר ליטול טלית חבירו בלא דעתו ולברך עליו, שאני התם דציצית אינו חובת גברא ואף דשואל פטור מכל מקום מותר לברך, מידי דהוי נשים במצות עשה שהזמן גרמא. אבל לולב חובת גברא ואם כן איך יצא בו וכל שכן איך יברך כיון שאינו יוצא בזה, דבלולב לא אמרינן דשואל פטור אלא דבשואל אין מצוה כלל זהו כוונת המ"א בסי' י"ד ס"ק ד'). ואם נטלו מדעתו, אף על גב דאמר לו בלשון שאלה, אם אינו יודע דאין יוצאין בשואל, יש אומרים דיוצא בו, דמסתמא נתכוין ליתן לו בענין זה לצאת בו. ואם היה יודע שאינו יוצא בשאלה, מסתמא היה נותן לו במתנה על מנת להחזיר. אבל בשאר ימים, מותר ליטול לולב של חבירו אפילו שלא מדעתו ולברך עליו, דמסתמא ניחא ליה לאיניש לקיים מצוה בממונו, רק שיהיה

